

DE BRITANNICA

FACTOPEEDIA

Volg het **PAD** langs **400 WEETJES**

KATE HALE

met tekeningen van **ANDY SMITH**

Lannoo

INHOUD

WELKOM IN
FACTOPIA! • 6

HET BEGIN • 8

HET SKELET • 10

STERKE DINGEN • 12

SPINNEN • 14

WAANZINNIGE
WEETJES • 16

ZOUT • 18

GELD • 20

SPELLEN EN
SPELLETJES • 22

TOEVALLIGE
UITVINDINGEN • 24

CHOCOLADE • 26

IN DE LUCHT • 28

WATER • 30

DE NIJL • 32

KROKODILLEN • 34

TANDEN • 36

GEZICHTS-
UITDRUKKINGEN • 38

INSECTEN • 40

WAANZINNIGE
WEETJES • 42

GATEN • 44

MYSTERIES • 46

LIJNEN EN
GRENZEN • 48

ROND DE
AARDE • 50

HET INTERNATIONAL
SPACE STATION • 52

ROBOTS • 54

DIEREN ALS
INSPIRATIE • 56

DIEREN ALS
ARCHITECT • 58

GEKKE
GEBOUWEN • 60

DE TOEKOMST • 62

AANGEKLEED • 64

KONINGEN EN
KONINGINNEN • 66

KASTELEN • 68

MYTHISCHE
WEZENS • 70

ONGELOFELIJKE
DIEREN • 72

ONTDEKKINGEN • 74

WAANZINNIGE
WEETJES • 76

BLOEMEN EN
PLANTEN • 78

VLINDERS • 80

DIEREN DIE
VERHUIZEN • 82

REIZEN • 84

RAKETTEN • 86

RUIMTE • 88

DINOSAURUSSEN • 90

EIEREN • 92

ONTBIJT • 94

WAANZINNIGE
WEETJES • 96

WORTELS • 98

ONDER DE GROND • 100

VULKANEN • 102

GESTEENTEN • 104

SCHATTEN • 106

PIRATEN • 108

VREEMDE WETTEN • 110

WAANZINNIGE
WEETJES • 112

REUZENINKTVIS • 114

ECHT
GROOT • 116

ECHT
KLEIN • 118

GROEPEN • 120

ROOFVOGELS • 122

OGEN • 124

AFWEER BIJ
DIEREN • 126

STINK-
DINGEN • 128

POPCORN • 130

WAANZINNIGE
WEETJES • 132

DIEREN • 134

GOUD • 136

BEDRIEGERTJES • 138

WAANZINNIGE
WEETJES • 140

PAPIER EN
BOEKEN • 142

TAAL • 144

DUO'S • 146

LANGZAAM • 148

SNEL • 150

TIJD • 152

JAAR • 154

SLAAP • 156

DROMEN • 158

KLEUR • 160

REGENBOGEN • 162

CIRKELS • 164

PATRONEN • 166

SNEEUW-
VLOKKEN • 168

IJSKOUD • 170

BLOEDHEET • 172

WAANZINNIGE
WEETJES • 174

HARTEN • 176

STERREN • 178

KAARTEN • 180

WAANZINNIGE
WEETJES • 182

RAAR
WEER • 184

DIAMANTEN • 186

ETEN • 188

FEESTEN • 190

VUURWERK • 192

GELUID • 194

MUZIEK • 196

EINDES • 198

REGISTER • 200

DIT ZIJN DE
FACTOPIËRS • 205

BRONNEN • 206

FOTO-
VERANTWOORDING • 207

WELKOM!

Laten we op avontuur gaan langs honderden ongelofelijke, woest waanzinnige, coole feitjes, zoals...

Wist jij dat sommige Romeinse keizers al ijsjes aten? Ze lieten ijs uit de besneeuwde bergen naar beneden brengen en voegden daar met fruit en sap smaakjes aan toe.

Nu we het toch over bergen hebben... de langste bergketen op aarde ligt voor het grootste deel onder de zee.

Nu we toch onder water zijn... wist je dat zeesterren geen hersenen hebben?

En dan zwemmen we ook even naar de inktvis, die weer wel hersenen heeft. Die zien eruit als een donut!

Hmmmmmm! Donuts! Wist je dat Canada meer donutwinkels per persoon heeft dan welk ander land dan ook?

Je hebt misschien al gezien dat we hier in de Factopedia in rare kronkels denken! Ieder feitje is *verbonden met het volgende*, en meestal op een grappige en verrassende manier.

Je volgt een spoor van **giraffen** naar de **Eiffeltoren** naar **glitters** naar **tanden** naar **stekels** naar **veren** naar **gorilla's** naar... nou ja, je gaat het zien. Ontdek wat elke bladzijde je brengt!

Let op, er loopt niet maar één pad door dit boek. Het pad vertakt zich namelijk af en toe, en je kunt naar een heel ander (*maar nog steeds verbonden*) deel van het boek springen door **vooruit** of **achteruit** te bladeren. →

Kijk maar waar je nieuwsgierigheid je naartoe brengt. Een goede plek om te beginnen, zou natuurlijk hier kunnen zijn, bij het begin.

Als je dit pad neemt, kom je meer te weten over snelle dingen.

Meer dan de helft van de botten in je lichaam zit in je **handen en voeten**.

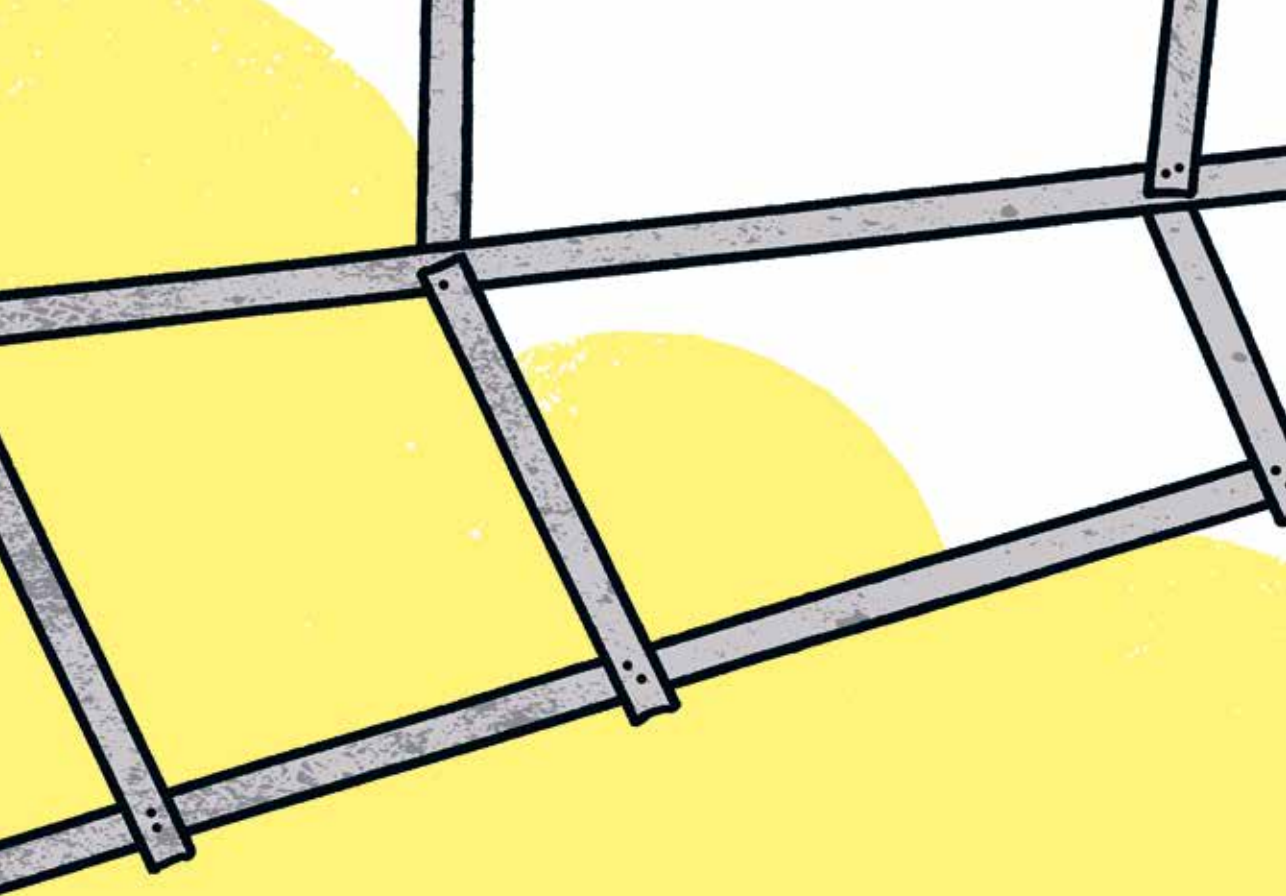
Iedere tien jaar heb je een **compleet nieuw skelet**, omdat oude cellen steeds worden afgebroken en er nieuwe worden gemaakt.

Je **dijbeen** is het sterkste

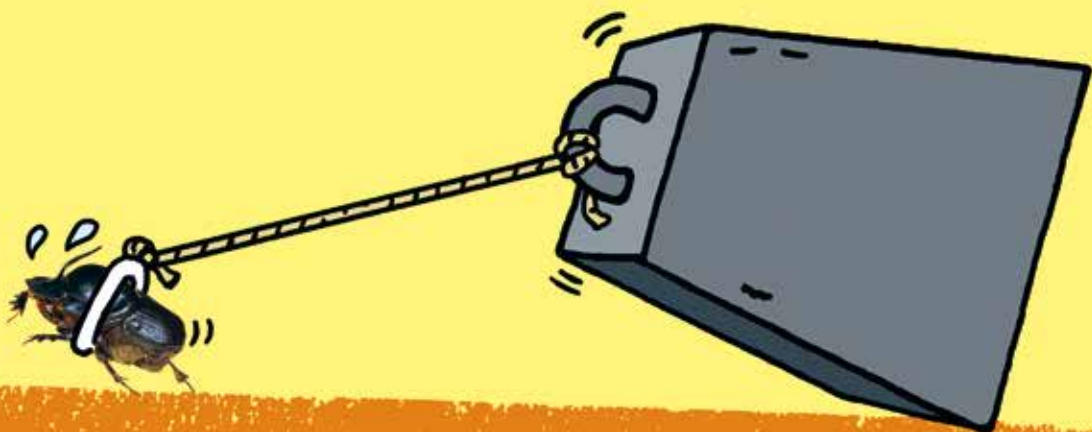

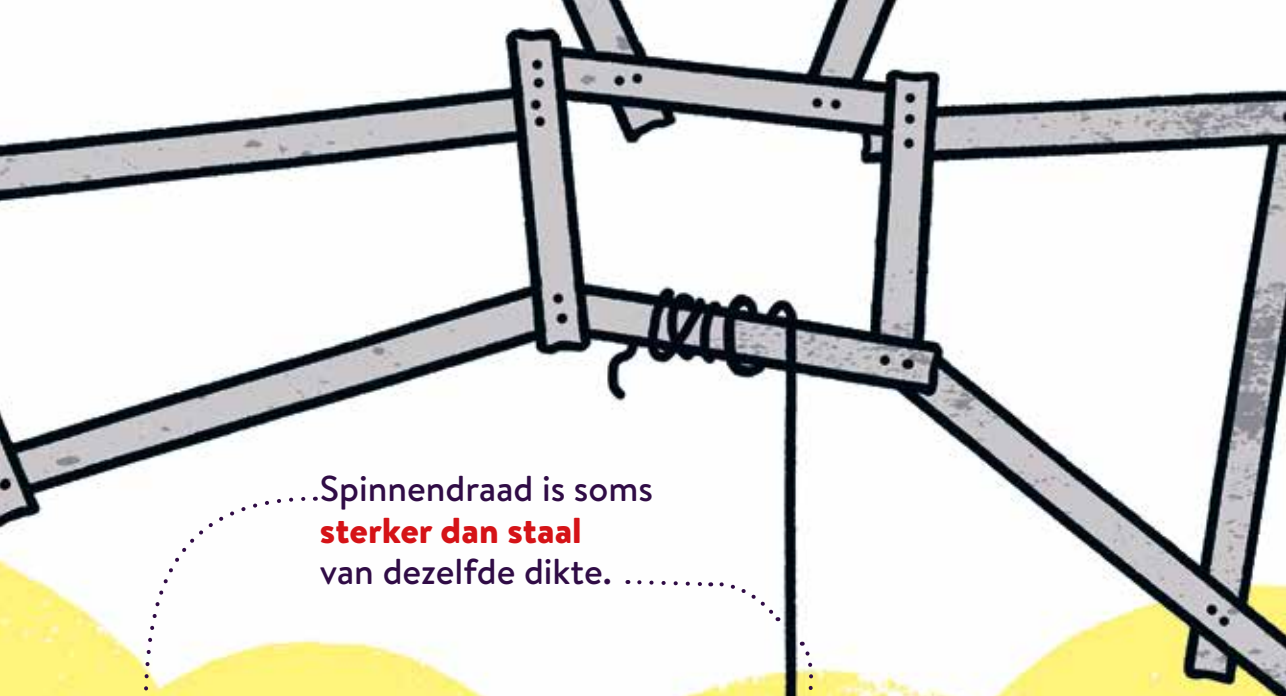
bot in je lichaam.

Sterk worden

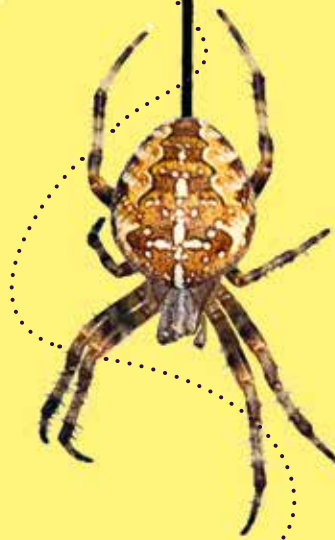

De driehoornmestkever is het **sterkste insect op aarde**. Hij kan meer dan 1141 keer zijn eigen lichaamsgewicht trekken. Dat is hetzelfde als een mens die twee vrachtwagens met oplegger zou trekken.

...Spinnendraad is soms
sterker dan staal
van dezelfde dikte.

Naar griezelige kriebelbestjes

Naar het web →

Naar blz. 40

De duikerklokspin leeft onder water en ademt met behulp van een **luchtbel** die ze met zich meedraagt en in haar web bewaart.

Driehoekswebspinnen slingeren zichzelf en hun web als een **katapult** naar hun prooi.

Sommige spinnen maken meerdere soorten **spinsels**. Soms zijn die soepel, andere keren zijn ze kleverig, of sterk.

Sommige spinnen verplaatsen zich als een **luchtballon** – ze maken dan van wel 60 draden een ‘zeil’ dat de wind vangt. Deze spinnen zijn honderden kilometers uit de kust gevonden, zwevend boven de zee.

In de oceaan...

Vogelspinnen schieten **brandharen** af op aanvallers.

Kijk uit!

Naar blz. 126

De langste bergketens op aarde liggen onder de zeespiegel. De langste bergketen op het land is de Andes in Zuid-Amerika. Die is 7000 km lang, met een gemiddelde hoogte van 4000 m en veel pieken die altijd bedekt zijn met **sneeuw**.

Aan de ringen op de **hoorns** van een volwassen **sneeuwgeit** zie je hoe oud hij is.

De aarde is niet perfect **rond**, ze wordt een beetje samengedrukt en puilt daardoor aan de **evenaar** uit.

Sommige mensen horen het **geluid** van hun **ogen** die bewegen of hun bloed dat stroomt.

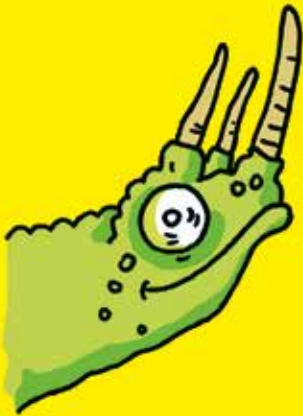
De **ogen** van uilen zijn niet **rond**, maar langwerpig.

Op de **evenaar** duurt een **zons-
ondergang** korter.

Bij zonsopgang of **zonsondergang** zie je soms een eenkleurige regenboog, die is helemaal **rood**.

Rode panda's zijn nauwer verwant aan wasberen en stinkdieren dan aan de zwart-witte reuzen-**panda**.

Mannelijke driehoorn-kameleons gebruiken de **hoorns** op hun kop om andere mannetjes van de takken van **bomen** te duwen.

Mammoet**bomen** hebben een **vuur**-werende schors.

Op Neptunus haalt **wind** makkelijk de snelheid van het **geluid**.

Vuurtornado's zijn heel gevaarlijk en kunnen met **windsnelheden** van wel 160 km per uur voortrazen.

In de poep van de **panda** zitten **microscopisch** kleine organismen die misschien kunnen helpen bij het maken van biobrandstof.

Men denkt dat het eerste **microscopisch** leven op aarde **paars** was.

Rare Romeinen... →

De Romeinen gebruikten slakken om hun kleren **paars** te verven.

Uilen
kunnen
hun prooi
in zijn
geheel

verslinden.

Slechtvalken kunnen met ongeveer 320 km per
uur **duiken**. Dat is sneller dan de gemiddelde
snelheid van een formule 1-raceauto.

Het grootste **vogelnest** dat ooit is ontdekt, was ongeveer 2,70 meter breed. Het was gebouwd door twee zeearenden en woog bijna 2000 kilo – dat is meer dan een auto.

De geleerden denken dat de ogen van sommige roofvogels zo scherp zijn dat ze het magnetische veld van de aarde kunnen **zien**.

Ik zie, ik zie

➤..... Voor een hotel in Dallas in Texas staat een 9,10 meter hoge oogbal, die is **gebaseerd op** de blauwe ogen van de kunstenaar zelf.

Pauwgarnalen hebben
16 kleurreceptoren in
hun ogen – mensen
hebben er maar drie.

Bepaalde padhagedissen
schieten bloed uit
hun ogen naar hun
aanvallers.

Vuur!

Nog meer gebouwen

Naar blz. 60

Sommige duizendpoten spuiten dodelijk, **vloeibaar cyanide** naar hun aanvallers.

Om zich te verdedigen, schieten bombardeerkevers 500 keer per seconde een

heet chemisch stofje uit hun achterlijf.

Er bestaan schubmieren die de kolonie verdedigen door hun buik te laten barsten, waardoor aanvallers met een **giftig, kleverig stofje** worden besproeid.

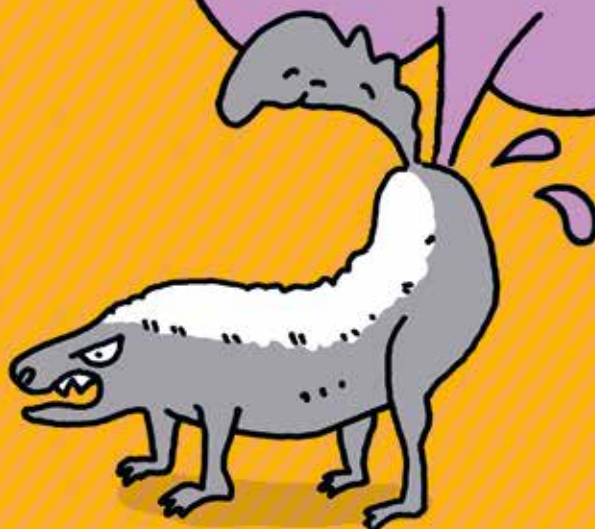

Slijmprikken zijn palingachtige dieren die in minder dan een seconde wel een liter **slijm** kunnen produceren. Als het slijm in de kieuwen van een aanvaller terecht komt, stikt deze.

Als ze worden aangevallen, lanceren honingdassen een

‘**STINK-
BOM**’,

uit hun achterwerk.

Oefi

BRITANNICA

Oorspronkelijke titel: *FACTopia*

Oorspronkelijke uitgave © What on Earth Publishing Ltd and Britannica Inc, 2021

Tekst © What on Earth Publishing Ltd and Britannica Inc, 2021

Geschreven door Kate Hale

Illustraties © Andy Smith, 2021

Design: Lawrence Morton

Redactie: Judy Barratt

Index: Vanessa Bird

Encyclopaedia Britannica: Alison Eldridge (hoofredacteur), Michele Rita Metych en

R.E. Green (fact-checkers)

Britannica Books: Nancy Feresten (uitgever), Natalie Bellos (hoofdredacteur), Andy Forshaw

(art director), Alenka Oblak (productiemanager)

Handelsmerken op blz. 204

Fotoverantwoording op blz. 207

Nederlandse vertaling © Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2022

Vertaling: Jan Bos

Boekverzorging: Asterisk*, Amsterdam

Cover: Keppie & Keppie

ISBN 978 94 014 7948 6

D/2022/45/127

NUR 210, 222

www.lannoo.com

www.de-leukste-kinderboeken.com

Registreer u op onze website en we sturen u regelmatig een nieuwsbrief met informatie over nieuwe boeken en met interessante, exclusieve aanbiedingen.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.